

Humanistická a renesančná literatúra - svetová - (14. – 17. storočie)

- Bolo to obdobie objavov – kníhtlač – J. Guttenberg – polovica 15. st. , objavenie Ameriky – 1492, heliocentrický názor M. Kopernika (nahradil geocentrický názor), objavenie kompasu...
- Nové myšlienky sa objavujú v Taliansku – Taliani boli čulí obchodníci, obchodníci vymieňajú nielen tovar, ale aj vedomosti, skúsenosti; v krajine boli vhodné podmienky na prechod od feudalizmu ku kapitalizmu (vznik manufaktúr – veľké dielne kde pracovali robotníci, každý mal nejakú úlohu). So vznikom miest sa postupne posilňovalo postavenie mešťanov. Prejavuje sa záujem o bádanie – hlavne prírodovedné, techniku, medicínu. Zmeny v spoločnosti zasiahli umenie aj literatúru.
- Individualizmus – záujem o jednotlivca
- Senzualizmus – zmyslové poznanie (len úloha rozumu / len úloha zmyslov – neboli jednotné názory)
- Racionalizmus – úcta k rozumu (Filozofický smer – úloha rozumu pri poznávaní)
- Nové myšlienkové hnutia:
  - o **Humanizmus** (lat. ľudský) – záujem o človeka, radostné prežitie života človeka, každodenný život, nie orientácia na to, čo bude po smrti. (zdôraznenie ľudskosti, človeka, prežívať život na zemi)
  - o **Renesancia** (fr. znovuzrodenie, obnova, záujem, návrat k antike – realizovali vzdelanci, pretože vedeli naštudovať diela kt. vznikli v antike. Nie je však možné vrátiť sa k tomu, čo bolo prekonané, ide o návrat k hodnotám, ktoré uznávala antika). Autori sa inšpirovali témami, žánrami z antiky. Vzdelanci študovali pamiatky a dokumenty z antiky. (Písané v Latinčine, vznik nových žánrov, Pamiatky (diela) vznikali aj v rodnom jazyku)
- Literatúra: Hrdinovia majú rôznorodé vlastnosti, ale bojujú za vznešené ideály. Z literárnych druhov sa rozvíja lyrika – sonet (skladá sa z tézy – tvrdenie, myšlienka; antitézy – opak; syntézy - zjednotenie), epika – román, novela, dráma – tragédia, komédia.
- Autori:
  - o **Dante Alighieri** – talianska literatúra – Božská komédia – básnická skladba
  - o **Francesco Petrarca** – talianska literatúra – Spevník – sonety
  - o **Giovanni Boccaccio** – talianska literatúra – Dekameron – kniha noviel
  - o **Francois Villon, Francois Rabelais** – francúzska literatúra - poézia
  - o **William Shakespeare** – anglická lit. – dráma – komédia (Veselé panie windsorské), tragédia (Rómeo a Júlia, Kráľ Lear, Othelo, Hamlet), historické hry
  - o **M. Cervantes de Saavedra** – španielska lit. – Dômyselný rytier Don Quijote de la Mancha – román)
- Významným prínosom tohto obdobia bolo to, že sa udomáčňovali národné jazyky v umeleckej literatúre. Vedecké diela sa však písali v latinčine, to sa týkalo aj liturgie.

- Slovenská humanistická a renesančná literatúra sa rozvíjala v rokoch 1500 – 1650. Písali sa historické piesne, v ľudovej slovesnosti balady, historické povesti.

- **Francesco Petrarca**
  - Sonety pre Lauru – výber z diela Spevník (366 básní)
  - Kráľ sonetu (v Taliansku Kráľ básnikov)
  - Laura bola ženou iného muža (bola nedostupná) zomrela na mor
  - Písaná po Latinsky

- **Dante Alighieri**
  - Božská komédia peklo, očistec a raj
  - Pocity stredovekého otroka?

- **Giovanni Boccaccio**
  - Vniesol do literatúry nový žáner – Novela (zakladateľ novelistiky)
  - Novela – je ukončená pointou (poentou), nečakaný zvrät (záver), na rozdiel od poviedky
  - Dekameron – zbierka noviel – príbeh 10 ľudí utekajúcich pred morom na vidiek a počas 10 večerov si vravia príhody

- **Miguel de Cervantes Saavedra**
  - Napísal: Dômyselný rytier Don Quijote de la Mancha
    - Zavádza do literatúry román – 1. moderný román
    - Kontrast 2. svetov (protiklad)
    - 1. Hrdina – Rojkovský (snílek) - Don Quijote, nebezpečenstvo si nevedomoval
    - 2. Hrdina – Sancho – uvedomoval si realitu
    - Frazeologizmy z literatúry:
      - Boj proti veterným mlynom – boj ktorý človek nevie vyhrať
      - Veterné mlyny v hlave – Byť hlúpy
      - Don Quijotstvo – byť snílek
    - Príbeh Dona Quijota – z čítania rytierskych románov, rozhodne sa stať rytierom a oživiť rytiersku minulosť
    - Veterné mlyny – Obry; Stáda oviec – Armáda
    - Príbeh sa končí príchodom domov pomätenia a smrti